

Länsstyrelsen
Västernorrland

Bevarandeplan Natura 2000

Gnäggen SE0710143

Foto: Oskar Norrgrann

Namn:	Gnäggen
Områdeskod:	SE0710143
Områdestyp:	SAC 2011-03
Area:	28,5 hektar
Skyddsform:	Naturreservat
Kommun:	Kramfors
Naturvårdsförvaltare:	Länsstyrelsen i Västernorrlands län
Koordinat:	698487/164285
Karta:	18I 6I
Ägarförhållanden:	Fastighetsverket
Uppdaterad:	2018-12

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. ALLMÄNT OM NATURA 2000	3
1.1 Allmänt om bevarandeplanen.....	3
2. GRUNDER FÖR UTPEKANDE	3
2.1 Ingående naturtyp enligt art- och habitatdirektivet	3
3. BEVARANDESYFTEN OCH BEVARANDEMÅL.....	3
4. OMRÅDESBESKRIVNING.....	4
4.1 Allmän områdesbeskrivning	4
4.2 Intressanta arter i området	4
5. EKOLOGISKA FÖRUTSÄTTNINGAR	5
5.1 För området i dess helhet	5
5.2 För ingående naturtyp enligt art- och habitatdirektivet	5
6. HOTBILD MOT NATURA 2000-OMRÅDET	5
7. BEVARANDEÅTGÄRDER.....	6
7.1 Områdesskydd.....	6
7.2 Skötsel	6
8. BEVARANDESTATUS	6
9. UPPFÖLJNING AV BEVARANDEMÅL.....	6
10. REFERENSER	7
11. KARTOR	8

1. Allmänt om Natura 2000

Natura 2000 heter det nätverk av skyddsvärda områden som alla EU:s medlemsstater ska bidra till att skapa enligt EU:s två naturvårdsdirektiv, Art- och habitatdirektivet (Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter) samt Fågeldirektivet (Rådets direktiv 79/409/EEG av den 2 april 1979 om bevarande av vilda fåglar). Syftet är att bidra till bevarandet av den biologiska mångfalden inom gemenskapen. Sverige har som medlem i EU åtagit sig att se till att naturtyperna och arterna har gynnsam bevarandestatus, dvs. att de finns kvar i långsiktigt hållbar omfattning genom att vidta bevarandeåtgärder i form av skydd och skötsel. Genom 15–17 §§ Förordningen (1998:1252) om områdesskydd har EU-direktiven implementerats i svensk lagstiftning. Ett särskilt tillstånd krävs om man vill utföra åtgärder som kan påverka miljön i ett Natura 2000-område på ett betydande sätt. Som en hjälp vid arbetet med att bevara naturvärdena i Natura 2000-områden samt som ett stöd för verksamheter som bedrivs i anslutning till området ska det finnas bevarandeplaner för samtliga områden.

1.1 Allmänt om bevarandeplanen

Bevarandeplanen är det dokument som ska beskriva vad som är syftet med bevarandet av varje enskilt Natura 2000-område och som ska ange vilka bevarandeåtgärder som planeras. Bevarandeplanen behandlar områdets ingående naturtyper och arter som finns upptagna i EU:s två naturvårdsdirektiv, Art- och habitatdirektivet samt Fågeldirektivet. En viktig del i arbetet med att vidta nödvändiga bevarandeåtgärder är formuleringen av bevarandesyfte och bevarandemål för varje Natura 2000-område samt att planera och prioritera vilka bevarandeåtgärder som behövs utifrån i dagsläget kända förhållanden och hot. Bevarandesyftet utgår från 17§ Förordningen om områdesskydd som anger att länsstyrelserna ska upprätta beskrivningar av syftet samt för de livsmiljöer och arter för vilka gynnsam bevarandestatus ska upprätthållas eller återställas.

2. Grunder för utpekande

2.1 Ingående naturtyp enligt art- och habitatdirektivet

Området är utpekade att ingå i nätverket Natura 2000 enligt art & habitatdirektivet mot bakgrund av att det inom området finns en naturtyp (tabell 1) som ingår i direktivet.

Tabell 1. Ingående naturtyp enligt art- och habitatdirektivet

<i>Kod</i>	<i>Naturtyp</i>	<i>Areal (ha)</i>	<i>Andel (%)</i>
1620	Skär och små öar i Östersjön	4,7	16,5

3. Bevarandesyften och bevarandemål

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EU:s fågeldirektiv eller Art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Natura 2000 området Gnäggen är en av länets förnämsta fågelöar med flera sällsynta fågelarter. Området är även skyddat som naturreservat. Något ytterligare behov av bevarandeåtgärder är inte känt.

I tabell 2 finns en sammanfattning av de bevarandemål som anger det tillstånd som bör råda i det enskilda området för att optimera områdets bidrag till uppnåendet av gynnsam bevarandestatus på nationell, biogeografisk eller EU-nivå.

Tabell 2. Bevarandemål för ingående naturtyp

<i>Naturtyp</i>	<i>Bevarandemål</i>
1620, Skär och små öar i Östersjön	<ul style="list-style-type: none"> Ingen påtaglig minskning av populationerna hos typiska arter i habitatet, t e x sillgrissla och tordmule. De typiska arterna är indikatorarter vars förekomst indikerar gynnsam bevarandestatus hos naturtypen genom att de reagerar relativt tidigt på någon av de hotfaktorer som är aktuella för naturtypen. Många häckande fågelarter.

4. Områdesbeskrivning

4.1 Allmän områdesbeskrivning

Söder om Ulvöarna ligger det låga skäret Gnäggen som alltsedan 1700-talet varit en känd fågelö. Reservatet bildades 1970 och omfattar ön samt 200 m i vattnet runt omkring. Här häckar bland annat de för ostkusten sällsynta arterna tordmule och sillgrissla.

Gnäggen karakteriseras av kala och renspolade diabashällar med småväxta spridda exemplar av säl, rönn och asp i klippskrevorna. Växtligheten är i övrigt sparsam med kartlavar, enstaka hallonbuskar (*Rubus idaeus*), mjölkört (*Epilobium angustifolium*), groblad (*Plantago major*), fetknopp (*Sedum acre*), ängssyra (*Rumex acetosa*) samt ett par arter av ormbunkar.

4.2 Intressanta arter i området

Förekomsten av tordmule (*Alca torda*) på Gnäggen har varit känd sedan länge tillbaka. Olaf Gylling skrev i en publikation om "Iakttagelser av lokalfaunan i Vesternorrlands län 1885-1897". Beståndet har stadigt ökat under årens lopp och vid senaste inventering 2004 noterades 1200 par.

Sillgrissla (*Uria aalge*) noterades första gången på ön 1947 när Axel Bucht såg ett par samt hittade ett ägg som ruvades. 2004 sågs 50 par av arten. Tobisgrisslan (*Cephus grylle*) har även den haft en ökande trend under den senaste tioårsperioden från ca 10 par 1990 till drygt 30 par 2004.

På Gnäggen häckar också gråtrut (*Larus argentatus*), havstrut (*Larus marinus*), roskarl (*Arenaria interpres*), småskrake (*Mergus serrator*), storskrake (*Mergus merganser*), svärta (*Melanitta fusca*), drillsnäppa (*Actitis hypoleucos*) och storskarv (*Phalacrocorax carbo ssp. sinensis*). Den sistnämnda är en invandrare eller en återinvandrare som i början av 1990-talet började ses mera regelbundet på ön.

5. Ekologiska förutsättningar

5.1 För området i dess helhet

Skäret Gnäggen är en betydelsefull häckningsplats för många fågelarter och har förutsättning att vara det så länge inte ön påverkas utsätts för mänskliga aktiviteter/exploatering.

5.2 För ingående naturtyp enligt art- och habitatdirektivet

1620, Skär och små öar i Östersjön

Skärgårdsområden av boreal typ i Östersjön med mindre öar och skär av urberg eller morän samt anslutande undervattenvegetation. De minsta öarna är i regel trädlösa och utgör viktiga häckningsplatser för fåglar och uppehållsplatser för sälar. Vegetationen består här av arter som är anpassade till torka, solexponering, vind- och saltpåverkan samt frånvaron av egentlig jordmån. Lavfloran är artrik och särpräglad. Vegetationen på vissa öar är starkt påverkad av kvävet från fågelspillning.

Lite större öar kan vara skogklädda, ofta med barrskog. Speciella växt- och djursamhällen finns utbildade i hällekar.

Karaktärsarter: På hällarna växer gräslök (Östersjö-rasen), strandkvanne, gul fetknopp, klubbglim, dansk skörbjuggsört, malört och styvmorsviol. I hällkaren trivs bl.a. tarmtång, andmat och krypven. Moränskärgårdarna har en relativt fattig vegetation av gräs. I havet kring öarna märks bl.a. grönslick, snärjtång, blåstång, stenhinna, blåmusslor, havstulpaner och mossdjur.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- God vattenkvalitet. Ingen övergödning, så att bestånd av brun- och rödalger hålls intakta.
- Naturlig zonerings av vegetationen beroende på substrat och topografi.
- Naturliga effekter av isens rörelser.
- Naturlig näringstillförsel orsakad av spillning från häckande fåglar.
- Förekomst av sälar.

6. Hotbild mot Natura 2000-området

Gnäggen är förutom att vara skyddat inom nätverket Natura 2000 också skyddat som naturreservat, vilket innebär att de stora hoten är undanröjda. Verksamheter och faktorer som kan tänkas påverka Natura 2000-området negativt visas i tabell 3.

Vid beskrivandet av hotbilden för ett område kan endast nu kända problem belysas. Det är viktigt att ha i åtanke att nya hot troligen kommer att identifieras i framtiden. De hot som är av global karaktär t.ex. klimatförändringar och atmosfäriskt spridna miljöbelastningar kan inte lösas genom områdets skötsel. Tyngdpunkten för hotbilden av varje enskilt Natura 2000-objekt ligger främst på lokala hot från landskaps- till artnivå.

Tabell 3. Verksamheter och faktorer som kan påverka Natura 2000-områdets naturtyp negativt.

<i>Naturtyp</i>	<i>Hot</i>
1620, Skär och små öar i Östersjön	<ul style="list-style-type: none"> • Övergödning, vilket resulterar i minskat siktdjup och förändrad algzonering samt påväxt av fintrådiga grönalger på brunalger. Övergödningen resulterar även i syrebrist på bottarna • Utsläpp av olja och kemikalier. • Svall från fartyg. • Slitage och störningar på djurlivet av det rörliga friluftslivet. • Förekomst av mink.

7. Bevarandeåtgärder

7.1 Områdesskydd

Området är förutom att vara skyddat inom nätverket Natura 2000 också skyddat som naturreservat enligt svensk lag. Området har därför det rättsliga skydd som det kan tänkas behövas. Enligt 7 kap 28 a § miljöbalken krävs det tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka ett natura 2000-område.

Tillståndsprövningar ska utgå från hur verksamheten eller åtgärden påverkar områdets bevarandemål och möjligheten för området att uppnå bevarandesyftet.

7.2 Skötsel

Gnäggen lämnas för fri utveckling där naturliga processer får råda. Sammanfattning av planerade skötselåtgärder visas i tabell 4.

Tabell 4. Sammanfattning av planerade skötselåtgärder

<i>Skötselåtgärd</i>	<i>Tidpunkt</i>	<i>Prioritet</i>
Fri naturlig utveckling	Tills vidare	1

8. Bevarandestatus

Bevarandestatusen för området i sin helhet är gynnsam då området är opåverkat av mänskliga aktiviteter/exploatering.

9. Uppföljning av bevarandemål

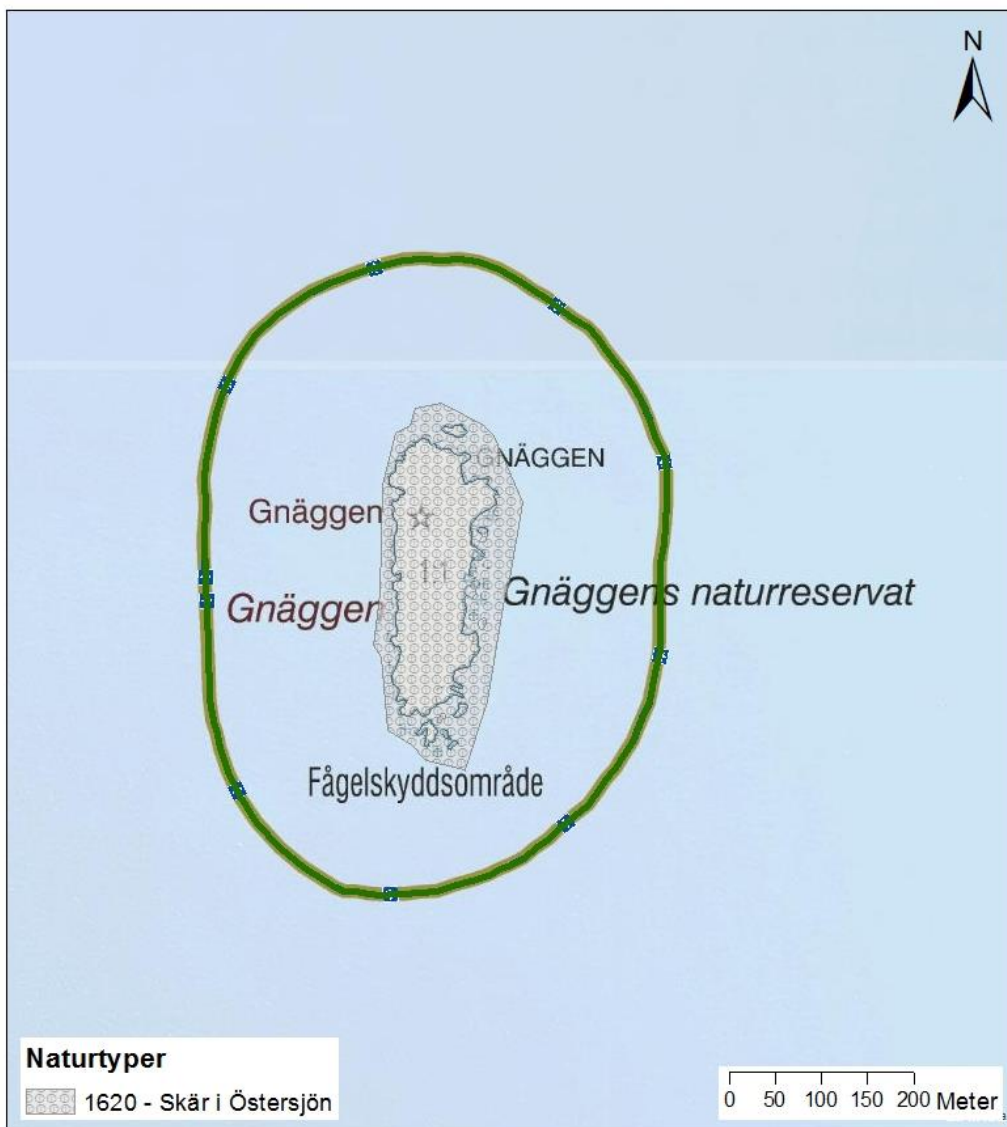
Uppföljning av naturtyper och arter sker enligt Naturvårdsverket riktlinjer för uppföljning av skyddade områden och är beskrivna i regionala uppföljningsplaner på Naturvårdsverkets hemsida. Områdesvis uppföljning kommer att ske inom ett enskilt Natura 2000 område ifall det finns faktorer som där behöver följas upp särskilt och som inte fångas upp av den regionala uppföljningsplanen. Utvärdering av gynnsam bevarandestatus för naturtyper och arter sker på biogeografisk nivå, för Västernorrlands län den boreala regionen.

10. Referenser

- Guvå, L. 1971, Naturvårdsinventering i Västernorrlands län. Del 2. Ångermanland: Ådalen.
- Grenmyr, U.2004. Gnäggen-fågeltaxering 2004-06-19. Ångermanlands ornitologiska förening
- Fågeldirektivet, Directive 2009/147/EC of the European Parliament and of the Council of 30 November 2009 on the conservation of wild birds, svensk översättning
- Art-och habitatdirektivet, Rådets direktiv 92/43/EEG an den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, officiell svensk översättning, version 01.01.2007
- Natura 2000 i Sverige, handbok med allmänna råd, Naturvårdsverkets handbok 2003:9
- 15-17 §§ Förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m. m.

11. Kartor

Kartorna nedan visar de ingående naturtypernas utbredning samt en översikt av området. Aktuell information om naturtypers utbredning och arter i ett enskilt område finns på Naturvårdsverkets hemsida, kartverktyget skyddad natur. Observera att det är naturtypernas utbredning och förekomst i verkligheten som gäller vid en tillståndsprovning enligt miljöbalken. Det innebär att både rapporterad areal och det som framgår av naturanaturtypskartan (NNK) kan behöva säkerställas med ytterligare uppgifter, t.ex. fältinventeringar.

© Länsstyrelsen Västernorrland
© Lantmäteriet Geodatasamverkan